

Universal Declaration of Human Rights - Aja

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

EJUKƆNWO GBEFANDEDE SƆSƆ ACE AGBETƆTƆWO NƆ

ENYƆFƆNU

SƆsƆ egbexƆxƆ do amenyinyi to alƆkpa Ɔekpo kpwime kodo enusƆsƆ ci wƆ yi dogu wawa do eseji ko fƆfƆ le ƆgbƆmƆ,

SƆsƆ ƆdemasƆ le agbetƆ yƆyƆ be agbetƆ me ci yi dƆn kanlinnuwawa va egbeme, yi agbetƆ fƆn egu, yi shinxome, ƆhƆnwƆ yi dƆ yi ejukƆnwƆ ƆƆ egbefan be agbetƆwo le vo a xƆse, a gbƆdƆn a gu aya le ƆkƆ,

SƆsƆ agbewƆxe kpƆkpƆ do ese ji Ɔ, e le veƆiƆe be wo de Ɔo a jin amejji; nƆ de nyi nene Ɔ, agbetƆ a va sƆ ƆzƆ ta, a sƆ nyidƆn le akƆn, a fƆngu do eganwuame kodo ametafudotƆwo ji,

SƆsƆ nƆsendodo nƆ Ɔekawawa ko ƆlƆdodo a yi nƆkƆ le ejukƆnwƆ gblame,

SƆsƆ enyƆ ciwo yi le esewemame wowo ejukƆn ciwo yi do DEKAWAWAGBE gbƆ Ɔegbefan yi nu be yewo kando agbetƆ ƆƆwo ji, le amenyinyi ko eyi wanawome, lƆ nƆsuwo kodo nyƆnuwotasƆweme, yi yewo sƆ egbe Ɔo eju nƆ nƆnƆme, nƆkƆyi, nƆ agbemenƆnƆ a nyƆ nƆ ame kpu, nƆ agbetƆ a kpƆ vovo a wa enu ci yi drwi,

SƆsƆ ejuwo kodo wowo kplekplegbƆ gbesosome, nƆ wo a sƆ na bubu agbetƆ, a mi dƆdƆ le eyi ƆƆwo ji nƆ agbetƆ a vo fƆfƆ,

SƆsƆ dandandanme Ɔ, gbƆhwe agbe tƆwo a wa do egbƆfan lƆ ji Ɔ, wo Ɔo a Ɔo susu Ɔeke do ace kodo vovokpƆkpƆ lƆ wo ji.

EYITADO

BƆBƆGAN DE EGBEFAN ƆƆ sƆsƆ ace agbetƆtƆwo nƆ;

EgbefandƆe ƆƆ yi nyi ejukƆnwƆ, plƆnu dƆ, yi wo a wa nƆ, yi ameshyame kodo wowo bƆbƆwo a Ɔo nƆ enukuvu, a tekpƆ, sƆto enukplankplan ko enununyanya gome, a tekpƆ nƆ amebubu ko vovokpƆkpƆ a yi ameshyame kodo wowo bƆbƆwo a Ɔo nƆ enukuvu, a tekpƆ, sƆto enu kplankplan ko enununyanya gome, a tekpƆ nƆ amebubu ko vovokpƆkpƆ a yi nƆko kenƆ nƆ, le blƆwublwume Ɔ, ƆdƆ lƆwo a nyi wawa le ejukplekple lƆwo me, nƆ wo a zan wo nyƆnƆnwitƆ le ame ciwo yi do kple kplegbƆ lƆwo xwe kodo ame ciwo yi wo sƆ do alƆme nƆ wo nƆ wo a kpa ace nƆ wo.

Akpa 1

AgbetƆwo plƆnu vanƆ gbeme ko vovodƆeka gbeswegbeswe, sƆto amenyinyi ko acewo gome; wo xƆnƆ susunywin ko jimenywi so esexwe. Wo Ɔo a we nƆvi ƆadƆ wowo nƆnƆwo gbƆ.

Akpa 2

AmƆdƆekpƆkpwi Ɔo a kpƆ nyƆna le ace ko vovo ciwo yi le egbe fandƆe ƆƆ lƆ me. AmƆdƆe de Ɔo egbe a mƆ akƆ, gbaza, nƆsukonyƆnunyinyime, egbe, sƆnsƆn, politikinyƆ alo enyƆbudƆewo ci yi kan agbetƆ, dƆkun, jijixwe alo enyƆ alƆkpabudƆe yi a na yi agbetƆ da kpƆ nenehan nyƆna.

SƆ zeto yƆnu Ɔ, wo de Ɔo egbe a zƆndo politikise alo jejeshi le xixeme nƆ eju amƆdƆeƆtƆ nu a Ɔe eju lƆ do akpo. NƆ eju cime amelo so xƆ ablƆdƆe can e le ejubuugƆnme can, Ɔe le yidƆkishi can alo Ɔe Ɔo egbe a zan yidƆki le ci e drwi nene can Ɔ wo Ɔe Ɔo egbe a Ɔidoakpo.

Akpa 3

Amẹ̀ḍẹkpokpwi ọ̀ọ nà agbenà le vovokpàkpà kò kàndojì amẹ̀nùtòtò mẹ.

Akpa 4

Amẹ̀ḍẹ ọ̀ọ ọ̀ọ egbe a sà ehàlò wà ahwashì alo kànnùmà; agbetò a sà wà ahwashì alo kànnùmà le alàḍẹkpò kpwinu nyi esẹ.

Akpa 5

Wò ọ̀ọ ọ̀ọ a ọ̀ọ efun nà agbetò, kpà wò ọ̀ọ aya nà agbetò, a wà xomẹvẹvẹnu, elannu alo enuḍẹagbetòkpòtò nuwò kodo mẹḍẹkpokpwi.

Akpa 6

Amẹ̀ḍẹkà ọ̀ọ egbe a nya le afiḍẹkpokpwi mà agbetònyinyi yeetò ọ̀ọ àcẹ kodo esẹ ciwò wò ọ̀ọ a nyi.

Akpa 7

Le esẹ nukò ọ̀, agbetòwò plẹnu nyi enuḍẹkẹ, é le gbeswẹgbeswẹ; wò ọ̀ọ egbe nà candojì alo nyàna esetòwò gbeswẹgbeswẹ. Wò plẹnu ọ̀ọ egbe nà candojì ẹkẹnjumẹ egacimẹ yi wò ẹḍẹvò vòkàn do enumowẹ a sà gban egbefandẹ ẹcẹ lò kodo wanaḍẹkpokpwi ci a na yi wò a gbin.

Akpa 8

Agbetòḍẹkpokpwi ọ̀ọ egbe a je ehwẹ le kojodoxu eyijumetò ci gbà a je ehwẹ le dru nà wò gban àcẹ alomajẹnu ciwò esẹ gangan alo esẹ gbaliḍẹkpokpwi ni wò.

Akpa 9

Wò ọ̀ọ ọ̀ọ egbe ci a le amẹ gbali gbali enuḍemawamawa, akpanu sensentò a sà do egamẹ alo a do esẹ a sà nyi ti le eyijumẹ.

Akpa 10

Agbetòḍẹkpokpwi ọ̀ọ àcẹ, le egbe sàswe konu mẹ yi enyà ci nu ọ̀ yi e le ọ̀, wò a si ni shigbe le wò a se amẹbuwotò nẹnẹ, le ahwamẹ le kojodotò ciwò jì wò ọ̀ ẓin, yi wò a nà enyàjì, wò ọ̀ nà agbetòjì. Le eganòmẹ ọ̀, kojodotòlò a nu àcẹ kodo esẹkònyinyi eyitòwò ni alo adodwi ci le enyà vwin ciyi byà etodàndàn ciwò yi wò ọ̀ọ ọ̀ ni.

Akpa 11

1. Nà wò ọ̀ọ enyàvwin ciwò byà etodàndàn nà amẹḍẹ ọ̀, gbàxwẹ esẹ a xò mẹlò, kojodotòwò ọ̀ọ a ẹfẹyò le ahwamẹ, le esemànu mà nẹnhamẹ ọ̀, yẹ wà enyàvwin ci yi byà etodàndàn nyawò, mąḍefẹyò godu ọ̀, wò ọ̀ọ egbe a mà mẹlò wà nẹnhamẹ nu. Le kòjò lò ọ̀oxu ọ̀, wò ọ̀ọ a tekpà a hwlingan le esẹ nyikòmẹ gbàxwẹ a gło.

2. Wò ọ̀ọ ọ̀ọ egbe a sà esẹ xò amẹḍẹ nà enyà alo enumadoenì ci yi esẹ eju lò tò alo esẹ ejuwò plẹnutò ọ̀ọ gbe le hwecinu wò wà enu lò. Nẹnẹkẹ ọ̀, esẹ ọ̀ọ xò enuvwin ci yi byà etodàndàn ẹcẹ, esẹ hunnà yi wò a sà xò amẹci yi je agò lò le hwenànnunẹ; wò ọ̀ọ dān eto nà amẹlò wugan eto ci esẹ hwenànnutò lò byà.

Akpa 12

Wò ọ̀ọ ọ̀ọ a sà tafutafu a yi je amẹbunyòmẹ a sà xodẹ yi kò eyi mawò, eyi nuwò nẹnẹkẹ ọ̀, ganwuametò ọ̀ọ de de ọ̀ọ àcẹ aẓin amẹbu wenawò jì a hlẹn, yi a gbe sà gble nyikò ni; esẹ lò, gbe nẹnẹ wanawò.

Akpa 13

1. Amēde kpokpwi dō ace vo, a dyi sa a yi afi ci yi drwi; nēneke yi e dō ace a dō nāxu le eju dē kpokpwi mē.
2. Amēde kpokpwi dō ace a to le eju dē kpokpwi mē; e sennj to le eyi ntō jumē a yi kaka a gbe trō gbā va mē fafēde.

Akpa 14

1. Nā eganwuamēcekpatōwo je egamē nā amēde ɔ, nā amē lā a sō sennj a hwlen eyi ta ɔ, e dōgbe a byō bexu eju dē kpokpwi yi eju lā dō a xwē fafa dē.
2. Nā amēde je esenu mē nyao ɔ, ace ejukōnwo plenjūtō cide de nagbe be yi le shito a yi eju bu mē.

Akpa 15

1. Amēde kpokpwi dō a nyí ejudekamevi.
2. Eganwuamēcekpatō dē de dō ace yi a gbe nā eyi jumētō dē be yi da gbe nyi yewo jumēvi; nēneke de dō ace yi a gbe ni be yi nū gbe sō eju bu a trō eju hān mē vi.

Akpa 16

1. Le asude dē alo nyōnude dē gamē ɔ, dekaje ko cugbeje ciwo yi nyi akōbunōwo, ejubujubumētōwo alo sensen ebuebu mē tō wo ɔ, wo sennj dē wo nōnō wo, yi a sō egbe dō eju a gbaku. Ace deka nmē yi wo dō le enushyanumē sō dēde hwenu kaka va sō yi wo dekiwo gbegbe hwenu.
2. Amē ciwo yi jiji a dē wo nōnōwo ɔ, wo vi dō a na egbeta dekanumē gbōhwe eju a nya be wo dē wo nōnōwo nyao.
3. Wō jītōwo yi nyi njuklen alo esha ci yi a le nkō nā wo: nēneke yi wo dō a nyi kuku le eta nā wo nē.

Akpa 17

1. Amē deka kpanj yō a, alo e le egbebōbōmē yō ɔ, e dō ace dō eyi ntō nuji.
2. Ace dē kpokpwi de dō a xō amēnjūtōnu leshi ko akpasensen.

Akpa 18

Amēde kpokpwi dō ace a vo le enu ci yi druui le eyi tamē, ejimē ko sēnsēn kpaxwe; e sennj gbē dōli sēnsēn kodo eyi susu lā wo, alo a dē wo to nā eju a jeshi; e sennu like nā sensen ko susu lāwo a dōn amēwo bā dō eyi deki nū sō to nukōyi yi le enukplankplan enuwawa, kodo sensen alo sensenwanawo plenj nū.

Akpa 19

Agbetō dekpokpwi dō ace a vo le eyi susu alo eyi tamēbubumē; e dō ace a vo a nu enyō ci yi le susumē ni nā eju a se; e dō ace a ji gōnmē nā enuwo ko enyōwo, a to emōwo kenjukenj ji a drā wo nā xixē kōnjumē alo ejuwo kpu a se; enude kpokpwi dē dō a dōnjuklen alo vānvān ni.

Akpa 20

1. Agbetō dekpokpwi dō ace a vo le bōbōwawa kodo egbe ci yi gbe ahwawawanyōwo gbā.
2. Wo de dō a sō eganwuamē a sō lān amē dō ehabōbōdēmē.

Akpa 21

1. Amēde kpokpwi dō a sō eyi fō cute a kpankōn le eyi ju nūkōyiyi wanawo mē, alo a nagbe nō amēbu a wē.
2. Sō to edōwa gōmē ɔ, amēwo plēn dō a kpō texwe gbeswēgbeswē.
3. Ejukōnwō drodro ɔ, eyi a nyi esha le nūkō nō ejuwomēcekpakpa. Eyi ji yi wō dō a zōn nō nō akōdadawo dō jōjwē ji gamegame.

Akpa 22

Amedekpokpwi le egbeme dō a vo faa a kpō nyōna sōso alōdowomē, alōdo hōnwō a na yi a kpō vivivi le acē ciyi kan dōkunmōwo, agbetō ejunuyanya ciwo de dō a hwedo amē, yi a na nūkōyiyi nō amēnyinyi le hlōn hlōn eju dēkadēka ko wowoxlōwawamē. Nēnēhamē hlōnhlōn ko exlōwawa kan dōkun eju dēkadēkatō.

Akpa 23

1. Amēde kpokpwi dō a wa edō ci yi je kodi le jūmē, yi a kpō nyōna ciwo yi le edō lō wawamē.
2. Evototo dēkpokpwi de dō a nō ehocucumē nō edō dēkamuwatōwo.
3. Edōfencu ɔ, e dō a sun edōwatō ko eyi xomuwo, vō nō da sunō, wana bu dēwo dō a le e jūmē a sō na wō vovo.
4. Edōwatō dēkpokpwi dēgbe a dō edōwatōwobōbō ci yi drwi mē a sēn nū a gbe nō amētafu.

Akpa 24

Edōwatō dēkpokpwi dō a dō gbōngbōn hwenū a sō vo, edōwagamēwo dō a nyi dredremē. Le exwekpegbōnjwiin eyi tōwo mē ɔ, wō dō a cu nō efēn nī.

Akpa 25

1. Amēde kpokpwi dō a dō enu ci yi a sō kpō eyi ko eyi xomuwoji sōto lanmēsēn, enuḍuḍu, acōḍḍḍ, xōmēnōnō, dotoxweyiyi ko alōdoamejudōwaxu ciwo a na yi wō a vo; wō dō a nō godu nī le edōmakpōwa gamē, edōlehwenū, le ekpoxōmē, nyōxomē, nēnēke le enuwanu ciwo yi de so eyiṇutō drodro nū wō hwenū.
2. Alōdu dē dō a lī nō evijitōwo ko wō vi. Evi ci yi asu ko ashi ji ji ko ci yi wō ji le gbanji wō ɔ, wō sō enu le ejūmē, yi evototo dē de dō a nō wō mē.

Akpa 26

1. Amēde kpokpwi dō a yi sūkulu a xō enunyanya gbaligbali, e glo ka ka can ɔ, a xō enunyanya gōnmetō dandandan. Alōnūdō kplanxu sūkulu wō dō a nī nō amē kpu. Sūkuluganwō ɔ, wō dō a hun wō nō amē ciwo nūnunyanya je àbà hōn mē nō.
2. Sūkulu dō a na wō a nyanūnu sō to agbetōbubu gōmē. E dō a na yi wō a nya be enusōkeamē, exlōwawa le ejuwo glāmē akōwō alo sensen wō gblāmē kodo ejuwokplekplegbe nuwanawo ci wō a na yi vovo a nō gbēmē, enu hōnwō ɔ, enu vevi yi wō nyi.
3. Kplankplan ciha nūmē yi dēviwo a xō ɔ, e dō a nyi wō jitōwo nyō.

Akpa 27

1. Agbetōdēkpokpwi dō a vo a wa emumumunuwo kodo eyitōwo, akpō jījōle aḍanūḍōḍōḍōwō gbō, kenju a nō waxu nō nūkōyiyi sōto enudwi kuku gōmē kodo wanywi ciwo yi a to le mē.
2. Amēdekpokpwi ci yi nyi edōdēwatō dōgbe a hwlen wananywi ciwo yi to le eyi nudwikuku gōmē, eyi ḍanūḍōḍōwema ko eyi ḍanū gōmē.

Akpa 28

Amedekpokpwi dogbe a bya be hannyahannya nugbe na ejume, na wo a zan do ace kodo vovokpakpa ciwo yi ze le gbefandede ceme, saso agbetononome gbe saso ejukonwononome.

Akpa 29

1. Amedekpokpwi do a wa edo na eyiju cime yi eyi nonome alo eyigbetonyinyime a to le, le vovokpakpa kodo nukayiyi adodwi gome.

2. Le eyice kodo eyivovokpakpazanzanme a, ese dowo yi a gbe enyo na ame na wo a so jeshi amebucewo kodo eyi vovokpakpawo gbahwe a so kpa eme a dra enu do le wana gome, le hannyahannya ma do do acekpakpame kodo vovo gbaja le eju ci yi ya na eyidekishi.

3. Tretregbedi, wo de do egbe a zan ace cewo kodo vovokpakpa cewo to amebudewo ciwo de nyi afodoxuwo na DEKAWAWAGBE EJUKONWOTO.

Akpa 30

Ejudekpokpwi, ehababadekpokpwi, amedekpokpwi de do egbe a so Egbe fandede ce a so wa enubade alo a so wa kanlindade shigbe a so gbe be agbetowo da zan ace ko vovokpakpa ciwo yi ze le wemaceme.
